

FUNCȚIONARUL PUBLIC

„Acel vlăstar plantat în primăvară dă roade bune de un sfert de veac”

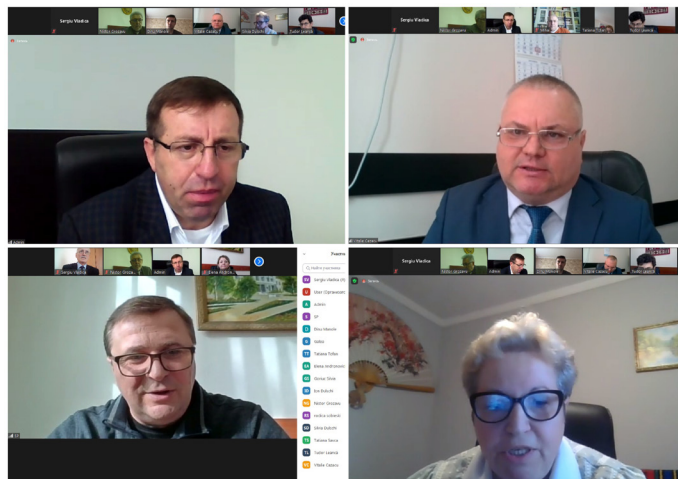
ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Ședința Senatului Academiei de Administrare Publică

Pe 19 noiembrie 2020, a avut loc ședința în regim online a Senatului Academiei de Administrare Publică. Ședința a fost prezidată de președintele Senatului, rectorul Academiei, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar.

Senatul a aprobat Planurile de învățământ pentru studii superioare de doctorat, ciclul III, în cadrul Școlii doctorale a AAP, pentru anul de studii 2020-2021. În informația prezentată, Vitalie Cazacu, director interimar al Școlii doctorale a Academiei, doctor, conferențiar universitar, a menționat că planul cuprinde un sistem de activități de formare profesională și de cercetare științifică a specialiștilor în domeniul administrației publice. Titlul obținut la finele studiilor superioare de doctorat este de doctor în științe administrative. Durata studiilor doctorale la învățământ cu frecvență este de trei ani.

În același context, a fost aprobată componența nominală a Seminarului științific de profil în cadrul Academiei de Administrare Publică la specialitățile: „Teoria, metodologia și istoria administrației publice”, „Organizarea și dirijarea în instituțiile publice; servicii publice”. Seminarul va fi condus de Victor SACA, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, și are

drept scop organizarea și desfășurarea procedurii de susținere a tezelor de doctorat în cadrul Școlii doctorale a AAP.

În legătură cu schimbările structurale din cadrul Academiei - reorganizarea prin fuzionarea (absorbția) Institutului de Relații Internaționale din Moldova, inclusiv a revistei semestriale științifico-practice „Relații Internaționale Plus”, surveni-

te în conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. HG595/2020 din 31 iulie 2020 „Cu privire la reorganizarea prin fuziune (absorbție) a unor instituții de învățământ superior”, Senatul a aprobat componența actualizată a colegiilor de redacție și echipele redacționale ale revistelor „Administrarea Publică” și „Relații Internaționale. Plus”. Informația la acest subiect a fost prezentată de către prorectorul Academiei, Serghei PALIHOVICI, doctor, conferențiar universitar. Astfel, din componența colegiilor de redacție ale celor două publicații periodice vor face parte a câte 21 de membri – savanți cu renume din republică și din străinătate, reprezentanți notorii ai mediului academic și ai administrației publice.

Sergiu VLĂDICĂ

Abonarea 2021

Stimați cititori,

Este în toi campania de abonare la presa scrisă pentru anul 2021.

Sperăm să rămâneți fideli publicațiilor noastre – ziarul „Funcționarul Public” și revista „Administrarea Publică” și pe parcursul anului viitor. Adresăm îndemnul pentru abonare, în special, autorităților publice și funcționarilor publici, cărora le sunt destinate aceste publicații ale Academiei de Administrare Publică, unicele ediții periodice în domeniu din republica noastră.

Vă reamintim că:

**Ziarul „Funcționarul Public”
apare de 2 ori pe lună.**

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei;

6 luni - 78 lei;

1 an - 156 lei.

Indice poștal - 67919.

**Revista „Administrarea Publică”
apare trimestrial.**

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei;

6 luni - 84 lei;

1 an - 168 lei.

Indice poștal - 76957.

Abonarea poate fi perfectată la oficiile poștale ale Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei.

Mobilitatea studenților – deschidere spre un nou mediu de învățare și culturalizare

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Mobilitatea studenților constă în capacitatea de a executa o mișcare continuă spre învățare și de a descoperi alte culturi și țări. Deci, pentru a te familiariza cu aceste orizonturi, este necesară dorința și posibilitatea de a obține această mobilitate. La acest subiect am publicat un articol argumentat în unul dintre numerele precedente ale ziarului, în care m-am referit la mobilitatea academică a studentului-masterand, Ion DÎNGA, anul II, la programul Relații internaționale din cadrul Academiei de Administrare Publică care, actualmente, se află pe o perioadă de 6 luni la Universitatea „Adam Mickiewicz” din Poznań, Polonia. Reamintesc, că avem încheiat Acord de colaborare cu instituția susmenționată, din 2004, pe o perioadă nedeterminată. Pentru detalii privind această metodologie de perfecționare a studiilor, am dialogat cu studentul-masterand Ion DÎNGA pentru a afla, ce l-a motivat să participe la programul de mobilitate și care sunt primele impresii din Poznań, Polonia.

- V-ați gândit vreodată, că veți fi selectat pentru a face studii în străinătate?

- Da! De multe ori m-am gândit la acest fapt și îmi doream foarte mult să fac suplimentar pe lângă studiile din Republica Moldova și careva studii peste hotare, pentru a cunoaște alte sisteme de învățământ superior, pentru a acumula noi cunoștințe și viziuni și, de asemenea, de a face noi legături prietenești. Iar în cazul meu, fiind masterand, anul II, la programul Relații internaționale, în cadrul Academiei de Administrare Publică, era chiar necesar.

- Cât de eficient este programul de master în dezvoltarea și activitatea profesională?

- Este foarte binevenit. Și pe această cale, vreau să aduc mulțumire Academiei de Administrare Publică pentru acest proiect și pentru oportunitatea oferită de a mă afla la studii peste hotare. Este o experiență benefică pentru mine. De asemenea, și cursurile pe care le urmez sunt foarte eficiente în dezvoltarea mea profesională.

- Ce anume v-a motivat să aplicați la acest program de studii?

- Benchmarking-ul m-a motivat. Eu mereu sunt atras de ideea de a dezvolta sau a îmbunătăți ceva anume și întotdeauna îmi place când lucrurile evoluează. În permanență urmăresc bunele practici ale

materiale foarte bune. Calitatea studiilor este înaltă. Diferența este în flexibilitatea cursurilor, adică studentul își alege cursurile la care are mai mult interes. Nu este o programă fixă, dar numaidecât trebuie să îndeplinească numărul de credite, pentru a primi certificare.

diferitor țări, personalități etc. Și aceasta m-a motivat să aplic la acest program, pentru a cunoaște noi experiențe și, de asemenea, de a împărtăși aceste experiențe cu colegii mei.

- Ce sugerați masteranzilor care doresc să participe la acest program?

- Să aplice neapărat, dacă au posibilitatea. Deoarece, vor avea ocazia să viziteze locuri noi, să-și perfecționeze o limbă străină și să acumuleze experiențe noi. Așa că le recomand să profite de aceste oportunități majore de studii.

- Care sunt diferențele dintre studiile din Republica Moldova și cele din Polonia, calitatea studiilor diferă mult?

- Materialul în sine este asemănător. De la student se cere ca individual să studieze mai mult, mult mai mult. Profesorii au o experiență destul de bogată și oferă studenților

În concluzie, aș vrea să precizez că dorința de a face studii peste hotare presupune un efort puternic din partea participantului, dar, nu în ultimul rând, și din partea echipei Direcției cooperare internațională și dezvoltare. Deci, am dovedit că suntem o echipă bună și că sunt studenți-masteranzi dornici de studii, de a afla lucruri noi, de a se familiariza cu culturi și țări noi. Sunt ferm conștienți, că dl. DÎNGA va face față provocărilor și va acumula numărul de credite stabilit de instituția gazdă, ceea ce va da plusvaloare dezvoltării sale profesionale. În acest context, îi dorim mult succes și să revină în Republica Moldova cu noi viziuni și experiențe, pentru a le împărtăși colegilor și apropiaților săi.

Ina MACOVEI,
specialist principal în
Direcția cooperare
internațională și
dezvoltare

Prezentăm Subdiviziunile Academiei

Valorificarea procesului de cercetare și inovare în cadrul Catedrei Economie și management public

Catedra Economie și management public a fost formată în 1998, fiind succesoarea facultății Management instituită în 1994. Pe parcursul timpului, Catedra s-a transformat într-o școală a instruirii manageriale în domeniul managementului în administrația publică în cadrul Academiei de Administrare Publică, promovând cu insistență și inspirație ideile noi apărute în managementul public internațional în cadrul sistemului administrativ din Republica Moldova, fapt ce a generat o evoluție și dezvoltare continuă a programului Management din cadrul studiilor de master la Academia de Administrare Publică.

Evoluția și dezvoltarea noilor abordări și instrumente de management, convergența lor tot mai pronunțată cu managementul public, reprezintă una dintre preocupările majore de cercetare ale Catedrei Economie și management public. În cadrul Catedrei, activitatea de cercetare și inovare este realizată în Laboratorul științific „Economie și management public” cu tema generală de cercetare „Evaluarea managementului public în Republica Moldova și determinarea factorilor de eficiență a acestuia în contextul integrării europene”. În cadrul laboratorului, sunt realizate cercetări în domeniile: managementul public, managementul resurselor umane, economie, finanțe publice, planificare strategică, dezvoltare regională, managementul schimbărilor.

În perioada 2011-2013, a fost realizat proiectul fundamental de cercetare 11.817.08.83 F „Evaluarea managementului resurselor umane în administrația publică din Republica Moldova și determinarea indicatorilor de calcul a necesarului

de personal pentru crearea unui sistem administrativ bazat pe cunoaștere”, director de proiect – regretata dna. Svetlana Cojocar, doctor în economie, conferențiar universitar. Acest proiect a fost finanțat de către Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei. În cadrul proiectului a fost editată monografia „Managementul resurselor umane în administrația publică din Republica Moldova”, și manualul „Managementul resurselor umane în administrația publică din Republica Moldova”.

În perioada 2015-2018, a fost realizat proiectul fundamental de cercetare 15.817.06.28 F „Managementul dezvoltării regionale privind diminuarea disparităților interregionale în cadrul Republicii Moldova prin prisma noii politici de coeziune europeană”, director de proiect - Tatiana Tofan, doctor în economie, conferențiar universitar. În cadrul proiectului dat, au fost publicate mai mult de 250 de articole științifice, prezentate la conferințe internaționale și naționale, la fel, și o monografie „Managementul dezvoltării regionale privind diminuarea disparităților interregionale în cadrul Republicii Moldova prin prisma noii politici de

coeziune europeană”. Din echipa de cercetare au făcut parte și masteranzi de la programul Management, cu frecvență la zi, precum dna. Viorica Stici. A fost efectuată o deplasare la primăria or. Timișoara, România, pentru a studia experiența de absorbție a Fondurilor Europene de dezvoltare regională. Din delegație au făcut parte: Tatiana Tofan, doctor în economie, conferențiar universitar, director de proiect; Veronica Butnaru, master în drept, cercetător științific superior; Viorica Stici, cercetător științific.

Catedra Economie și management public este responsabilă de organizarea atelierului nr. 4 „Noi tendințe ale managementului public în contextul creării unui sistem administrativ bazat pe cunoaștere” în cadrul conferinței anuale „Teoria și practica administrării publice”, organizată de Academia de Administrare Publică. La atelierul menționat participă atât cadrele didactice ale catedrei cât și masteranzii de la programul Management, masterat de profesionalizare, studii cu frecvență și fără frecvență, sub ghidarea profesorilor.

La fel, cadrele didactice, în comun cu masteranzii de la programul Management participă la conferințe

internaționale. Astfel, la Conferința științifico-practică cu participare internațională „Administrația publică: tradiții, inovare, tendințe globale”, Odessa, Ucraina, 10. 04.2019, au participat Tatiana Tofan, doctor în economie, conferențiar universitar, și Ala Grecu.

Cercetările comune ale cadrelor didactice de la catedră și masteranzilor sunt publicate în revista metodico-științifică Administrare Publică și ziarul Funcționarul Public.

În cadrul Laboratorului științific, la fel anual, este realizată masa rotundă cu genericul „Noi tendințe ale managementului public în contextul integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană”. La aceasta masă rotundă participă masteranzii de la programul Management, cadrele didactice din cadrul Academiei, invitați.

În cadrul Laboratorului științific sunt, de asemenea, și Workshop-uri cu diferite tematici, ca de exemplu: - „Valorile și standardele Uniunii Europene”, Chișinău, AAP, a. 2015;

- „Convergența sau divergența nivelului de dezvoltare între regiunile Uniunii Europene?”, Chișinău, AAP, a. 2016;

- „Rezultate ale gestiunii dezechilibrelor teritoriale la nivel regional în cadrul unor state-membre ale Uniunii Europene”, Chișinău, AAP, a. 2019.

Pandemia a operat schimbări și în domeniul cercetărilor științifice. Deja participările la conferințele internaționale și naționale, forumuri de afaceri, mese rotunde sunt realizate online. În continuare, cadrele didactice de la catedră participă online la aceste întruniri, ca de exemplu:

(Continuare în pag. 4)

(Sfârșit. Început în pag. 3)

- Pe 15 septembrie 2020, facultatea de economie și finanțe a СЗИУ РАНХиГС (Северо-Западный институт управления - филиал Российской Федерации) a desfășurat a III-a masă rotundă cu genericul „Мир после пандемии: экономика, управление и IT технологии”. Catedra a fost reprezentată de Viorica Lopotenco, doctor în economie, conferențiar universitar, care a participat cu un comunicat științific;

- 23 septembrie curent, masă rotundă cu genericul „Беларусь – Молдова: новые этапы экономического сотрудничества”, organizată de Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova, în parteneriat cu Camera de Comerț și Industrie a Republicii Belarus. Catedra a fost reprezentată de dna. Tatiana Tofan, doctor în economie, conferențiar universitar;

- 30 septembrie 2020, Conferința științifico-

practică internațională *Romanian Rural Tourism in International Context. Present and Prospects*, ed. XXII, desfășurată online, organizată de către Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane” – Academia Română, Filiala Iași. Cu un comunicat științific a participat din partea catedrei dna. Tatiana Tofan, doctor în economie, conferențiar universitar.

- 7 octombrie 2020, Forumul online de afaceri *Republica Moldova – Bulgaria*, organizat de Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova, în colaborare cu Camera de Comerț și Industrie a Bulgariei. Cu un

comunicat științific a participat din partea catedrei dna. Tatiana Tofan, doctor în economie, conferențiar universitar.

- 30 octombrie 2020, Conferința științifico-practică internațională *Dezvoltarea economico-socială durabilă a Euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere*, ed. XVI, desfășurată online, organizată de către Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane” – Academia Română, Filiala Iași. Cu comunicat științific a participat din partea catedrei dna. Tatiana Tofan, doctor în economie, conferențiar universitar.

Obiectivele prioritare în

domeniul cercetării și inovării ale Catedrei Economie și management public rămân a fi:

- participarea în continuare la apelurile de proiecte naționale și internaționale;
- participarea cadrelor didactice la conferințe naționale, internaționale, forumuri de afaceri, mese rotunde;
- implicarea masteranzilor, sub conducerea cadrelor didactice de la catedră, în procesul cercetare.

Tatiana TOFAN,
doctor în economie,
conferențiar universitar,
șef Catedră Economie și
management public

Dezvoltare profesională

Modalitatea de recrutare și selectare a personalului poate influența productivitatea instituției într-un mod pozitiv, dacă sunt luate în considerare câteva aspecte: existența unui sistem coerent de recrutare și selecție a personalului, perioada recrutării și locul de unde se efectuează recrutarea personalului.

În context, la Academia de Administrare Publică, în perioada 17-18 noiembrie 2020, se desfășoară cursul de dezvoltare profesională cu tematica „Recrutarea și selectarea personalului”, pentru membri ai comisiilor de concurs din cadrul autorităților administrației publice centrale. Cursul cu durată de 12 ore este organizat la comanda de stat, stabilită prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 18 din 15.01.2020, Instruirea este organi-

Recrutarea și selectarea personalului

zată în format mixt: Platforma LearnIN, online și în sala de instruire.

Cursul are ca scop consolidarea cunoștințelor, dezvoltarea abilităților și modelarea atitudinilor necesare pentru aplicarea corectă și uniformă a procedurii de organizare și desfășurare a procesului

de recrutare și selectare a personalului.

În procesul de instruire sunt discutate subiecte referitor la organizarea concursului pentru ocuparea funcției publice vacante, a etapelor acestuia, precum proba scrisă și interviul. Participanții la curs vor simula un concurs de anga-

jare și vor primi răspunsuri și soluții oferite de specialiști în domeniul recrutării și selectării personalului.

Elena TATAROV,
specialist principal,
Departament
dezvoltare profesională

Victor POPA – viață dedicată dreptului public și constituțional

În toamna vieții a plecat în lumea celor drepti cel care a fost Victor POPA, nume sonor în societatea civilă și în comunitatea academică, mentor pentru mulți dintre noi, profesor universitar, doctor habilitat, unul dintre Marii Experti în Drept Constituțional la nivel național și internațional.

Victor Popa s-a născut la 15 aprilie 1949. A absolvit Institutul Unional de Juridică, Moscova (1976); doctor în drept la Universitatea din București (1998); doctor habilitat în drept (2000), profesor universitar (2003).

A avut o activitate pedagogică și științifică tumultuoasă pe parcursul întregii sale vieți: lector în drept constituțional la Universitatea Umanistă din Republica Moldova (1992-1993); lector superior de drept constituțional la Academia Internațională de Economie, Drept și Arte Audio-vizuale (1995-1997); conferențiar universitar, profesor universitar la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (1995 - 2020); expert independent al Congresului Puterilor Locale și Regionale al Consiliului Europei (2005-2010); deputat în Parlamentul Republicii Moldova (2010-2013); președinte al Comisiei parlamentare juridice, numiri și imunități (2011-2013); membru al Consiliului Științific și Consultativ al Curții Constituționale (2007-2013); judecător la Curtea Constituțională din aprilie 2013 - 2018 etc.

De la fondarea Academiei de Administrare Publică (1993), Victor Popa este profesor de drept constituțional în cadrul catedrei Științe juridice. Peste un sfert de veac profesorul V. Popa a fost parte a echipei Academiei, fiind propagator al constituționalismului, promotor al valorilor umane, dreptății și echității și aducând un aport considerabil la pregătirea personalului din și pentru serviciul public din Republica Moldova.

Fiind autor al multiplelor lucrări, care au contribuit la dezvoltarea și promovarea școlii științifice a Constituționalismului, a reușit să formeze o pleiadă de discipoli, care iau urmat calea și s-au afirmat drept cercetători atât în țară cât și peste hotare.

De rând cu aceasta, Victor Popa a participat în calitate de autor la elaborarea proiectelor de acte legislative, o parte dintre care țin de domeniul administrației publice, a deținut o experiență inedită în calitate de expert în proiectele internaționale susținute de Consiliul Europei, PNUD, TACIS, SOROS, USAID etc.

Domnul profesor universitar Victor Popa a fost o personalitate de prim rang în dreptul constituțional, permanent disponibil pentru cercetare și dialog științific, receptivitate față de nou și dedicare pentru activitatea profesoral-didactică.

A lăsat în urmă o bogată moștenire științifico-didactică, concretizată în monografii, cărți, articole și studii ce-i poartă semnătura, dar și colegi îndurerați și discipoli, care au reușit să fie îndrumați de Profesorul Victor Popa.

Silvia Goriuc, doctor în drept, conferențiar universitar, șefa Catedrei Științe juridice:

- Cu o profundă durere și tristețe am fost nevoiți să asistăm la stingerea grabnică a unei flăcări a mediului academic din Republica Moldova - a regretatului profesor universitar, doctor habilitat Victor Popa.

A fost un promotor al suveranității și independenței naționale, dedicându-și viața profesională serviciului țării și pentru educarea a mii de discipoli în spiritul valorilor supreme stabilite de Constituție, precum și a moralității. Atât în viața științifică, profesională cât și în cea politică a dat dovadă de verticalitate, determinare și devotament. A fost o personalitate remarcabilă care a reușit să lase o amprentă profundă în sufletele oamenilor care au avut onoarea să-l cunoască.

Rămân în biblioteci manuale, monografii, articole științifice, teze de doctor a discipolilor Domniei sale. Ultimul manual - „Tratat de drept constituțional” - urma să apară până la sfârșitul anului, îngrijit cu mult har, tenacitate și dăruire de Dl profesor.

Va fi editat neapărat, dar cu mare regret în memoriam.

Vladimir Garștea, doctor în științe administrative:

- Am avut marele noroc să-l am în calitate de conducător științific al tezei de doctorat pe dl Victor Popa. Am

moasă cu profesorul-discipol pe parcursul anilor. Am apelat de nenumărate ori la sfatul dlui Popa și de fiecare dată a venit cu un cuvânt de îndrumare, cu o povăță, cu o observație, dacă era cazul.

Rămân a fi printre cei, cărora le va lipsi mult, și care încă mult timp înainte vor discuta în gând cu profesorul Victor Popa.

Tatiana Caraman, masterand, anul I, program Drept public:

- La două săptămâni după ultima întâlnire la orele Domniei sale am primit vestea tristă despre trecerea în neființă a regretatului profesor universitar Victor Popa. O pierdere imensă pentru colegi, discipoli, dar și acei studenți ce nu vor mai avea posibilitatea de a asista la orele Domniei sale. La oricare subiect abordat Dl profesor găsea acea informație care captiva atenția fiecărui masterand, provocându-ne la polemizare.

Am remarcat cu colegii că suntem printre acei norocoși care să-i ascultăm cursul de lecții „Organizarea statală a puterii”. Cu regret, ultimii.

avut parte în același timp de o atitudine părintească, dar și de cerințe, care la început fiind, în viziunea mea, cam dure, au contribuit la formarea calităților de cercetător, la atingerea unor rezultate care se datorează, în mare parte, capacității de convingere și motivare a conducătorului științific Victor Popa.

Am păstrat o relație fru-

Prin opera sa, ca o moștenire inepuizabilă în lumea științelor și umanității, Omul-Savant, Omul cu literă mare, regretatul Profesor Victor POPA, va rămâne în veșnică amintire a tuturor celor care l-au cunoscut și pentru care va fi mereu o călăuză în viață.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Protecția social suplimentară a unor categorii de populație

Guvernul a aprobat și a prezentat Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru modificarea articolului 2 din Legea nr. 121/2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație. Proiectul de act normativ a fost elaborat de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

Viorica DUMBRĂVEANU,
Ministru al Sănătății,
Muncii și Protecției
Sociale

Proiectul a fost elaborat în scopul sporirii protecției sociale a veteranilor de război din rândul participanților la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și a independenței Republicii Moldova, la acțiunile de luptă din Afganistan și pe teritoriile altor state, măsură, care a fost prevăzută în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 (Capitolul VI. PROTECȚIA SOCIALĂ ȘI OCROTIREA SĂNĂTĂȚII, pct. 6.1, subpct. 6.1.1), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 636/2019, și care prevede majorarea treptată a cuantumului alocației lunare de stat pentru categoriile vizate de beneficiari.

Totodată, în scopul respectării principiului echității sociale, precum și evitării aspectelor de discriminare și inechitate, se propune majorarea cuantumului alocației lunare de stat și pentru persoanele cu dizabilități de pe urma războiului din categoriile menționate și pentru persoanele decorate cu ordine și medalii pentru muncă asiduă și serviciu militar impecabil în spatele frontului în anii celui de-al Doilea Război Mondial.

Măsura de acordare a dreptului la alocație lunară de stat persoanelor antrenate de organele puterii locale la strângerea munițiilor și a tehnicii militare, la deminarea teritoriului și a obiectelor în anii celui de-al Doilea Război Mondial în cuantum de 700 lei (completarea pct. 6) al alin. (1), art. 2) se înaintează ca urmare a solicitării respective, parvenite din partea Consiliului municipal Chișinău al veteranilor (scrisoarea nr. 43 din 10.09.2020 (prin scrisoarea Cancelariei de Stat nr. 11-06-8577 din 21.09.2020)).

Astfel, în urma examinării prevederilor Legii nr. 190/2003 (art. 7 alin. (2) pct. 2), lit. d)), Legii nr. 121/2001 (art. 2, alin. (1), pct. 1) și pct. 2)), Legii nr. 827/200 fondului de susținere a populației (art. 5 pct. 1), lit. d) și d1), s-a constatat faptul că, necâtând că persoanele antrenate de organele puterii locale la strângerea munițiilor și a tehnicii militare, la deminarea teritoriului și a obiectelor în anii celui de-al Doilea Război Mondial fac parte din categoria persoanelor asimilate participanților la război, aceștia sunt lipsiți de dreptul la alocații lunare de stat, conform Legii nr. 121/2001, de care beneficiază veteranii de război din categoria persoanelor asimilate participanților la război.

Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi:

Proiectul dat prevede majorarea, începând cu 01.01.2021, a cuantumului alocației lunare de stat, stabilite în temeiul Legii nr. 121/2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație, pentru:

1) participanții la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și a independenței Republicii Moldova, precum și persoanelor participante la acțiunile de luptă din Afganistan și pe teritoriile altor state, cu 200 lei (art. 2, alin. (1), pct. 7) și pct. 8));

2) persoanele cu dizabilități de pe urma războiului din categoriile specificate mai sus, persoanele cu dizabilități ca urmare a avariei de la CAE Cernobil (art. 2 alin. (1) pct. 11)), cu 100 lei;

3) persoanele decorate cu ordine și medalii pentru muncă asiduă și serviciu militar impecabil în spatele frontului în anii celui de-al Doilea Război Mondial (art. 2 alin. (1) pct. 6)), cu 100 lei;

4) acordarea dreptului la alocație lunară de stat persoanelor antrenate de organele puterii locale la strângerea munițiilor și a tehnicii militare, la deminarea teritoriului și a obiectelor în anii celui de-al Doilea Război Mondial în cuantum de 700 lei (completarea pct. 6) al alin. (1), art. 2).

5. Fundamentarea economico-financiară:

Cheltuielile necesare suplimentar pentru realizarea acestei propuneri constituie cca 67109,1 mii. lei (inclusiv cheltuielile de distribuie – 465,3 mii lei, cheltuielile pentru taxa de comision – 166,2 mii lei):

1. pentru majorarea cuantumului alocațiilor lunare de stat:

1) pentru participanții indicați la art. 2, alin. (1), pct. 7) și pct. 8) - cca 63240,0 mii. lei anual (200 lei x 26350 persoane x 12 luni = 63240000 lei/pe an + cheltuielile pentru distribuie);

2) pentru participanții

indicați la art. 2, alin. (1), pct. 11) - cca 3105,6 mii lei anual (100 lei x 2588 beneficiari x 12 luni = 3105600 lei/pe an + cheltuielile pentru distribuie);

3) pentru participanții indicați la art. 2 alin. (1) pct. 6) - cca 123,6 mii lei anual (100 lei x 103 beneficiari x 12 luni = 123600 lei/pe an + cheltuielile pentru distribuie);

2. pentru acordarea dreptului la alocații lunare de stat persoanelor din categoria persoanelor antrenate de organele puterii locale la strângerea munițiilor și a tehnicii militare, la deminarea teritoriului și a obiectelor în anii celui de-al Doilea Război Mondial - 8400 lei anual (700 lei x 1 persoană x 12 luni = 8400 lei anual).

Mijloacele financiare necesare pentru implementarea prezentului proiect au fost prevăzute în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2021-2023 și în proiectul

Legii bugetului de stat pentru anul 2021.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare:

Urmare a modificărilor operate în Legea nr. 121/2001, va fi necesar de modificat Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a alocațiilor lunare de stat unor categorii de populație, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 470/2006.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului:

Anunțul privind inițierea elaborării proiectului actului normativ a fost plasat pe site-ul particip.gov.md și poate fi accesat la: <https://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=7565>.

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul și

(Continuare în pag. 7)

(Sfârșit. Început în pag. 6)

nota informativă au fost plasate pe platforma guvernamentală www.particip.gov.md și pe pagina web oficială a Ministerului Sănătății,

Muncii și Protecției Sociale, la compartimentul Transparență, secțiunea Proiecte supuse consultărilor publice și poate fi accesat la: <https://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=7634>.

În conformitate cu prevederile pct. 201 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018, ministerul a definitivat proiectul în baza propunerilor și

obiecțiilor parvenite pe marginea acestuia și a expediat proiectul spre avizare repetată tuturor ministerelor și instituțiilor interesate.

Impactul social economic al pandemiei COVID-19 asupra celor mai vulnerabile grupuri ale populației și asupra IMM din Republica Moldova

Cancelaria de Stat a organizat, recent, o ședință dedicată prezentării principalelor concluzii și recomandări ale proiectului Raportului privind impactul social economic al pandemiei COVID-19. Documentul a fost elaborat de PricewaterhouseCoopers Management Consultant SRL, la solicitarea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și a Cancelariei de Stat.

În debutul evenimentului, Liliana Iaconi, Secretarul General al Guvernului, a menționat că „criza fără precedent provocată de pandemia de coronavirus COVID-19 reprezintă una dintre cele mai mari încercări la care au fost supuse toate Guvernele lumii. Aceasta continuă să pună presiune asupra sistemelor de sănătate și protecție socială și provoacă perturbări majore ale proceselor economice, dar și limitări asupra vieții sociale. Odată cu declanșarea și răspândirea pandemiei, a fost necesară replanificarea imediată a priorităților și resurselor

Guvernului, inclusiv pentru a asigura în condiții de criză activitatea și sustenabilitatea sectorului de sănătate, protecție socială și educație, precum și diminuarea impactului negativ al suspendării activității agenților economici pe parcursul perioadei stării de urgență și după aceea”.

Cu referire la Raport, Dima Al-Khatib, Reprezentanta Rezidentă PNUD Moldova a subliniat că documentul „relevă impactul dramatic și multidimensional al crizei pandemice pentru cele mai vulnerabile grupuri și sectoare ale economiei. Este evident modul în care inegalitățile preexistente au fost multiplicare de COVID-19. Au apărut, de asemenea, noi vulnerabilități, împreună cu riscuri suplimentare în domeniile alimentației, energiei și a mobilității. Rămânem pregătiți să sprijinim în continuare măsuri și intervenții pentru a accelera redresarea

societății și a contribui la fortificarea rezilienței populației din Moldova”.

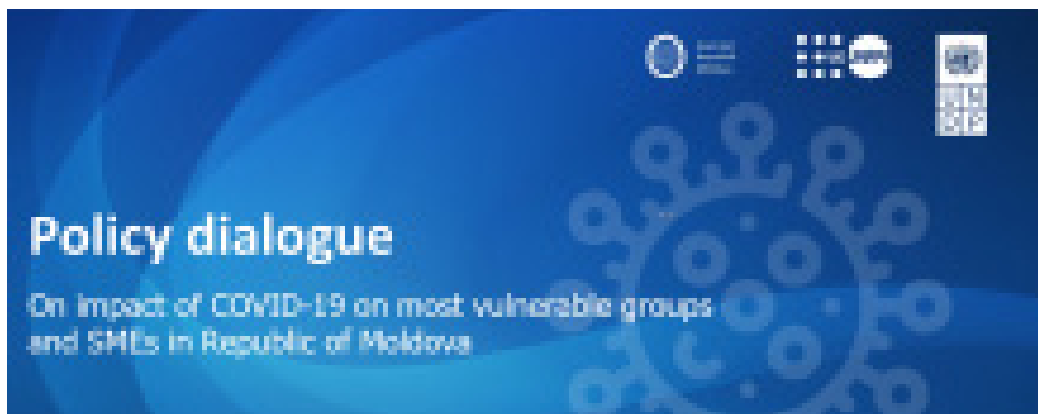
„Pandemia de COVID-19 accentuează inegalitățile existente și discriminarea pentru grupurile marginalizate. Persoanele în vârstă sunt cele mai afectate, dar tinerii pot fi resursa care trebuie valorificată pentru a depăși unele provocări”, a reiterat Nigina Abaszada, Reprezentantă Rezidentă UNFPA Moldova.

La eveniment au participat și reprezentanți ai ministerelor, Biroului Național de Statistică, precum și Organizației pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii care au înaintat propuneri adiționale pentru definirea proiectului Raportului, precum și au subliniat oportunitatea recomandărilor listate în acesta, informând că unele din recomandări deja se află pe agenda de politici.

Autoritățile publice au fost încurajate să valorifice pe deplin oportunitatea utilizării datelor și

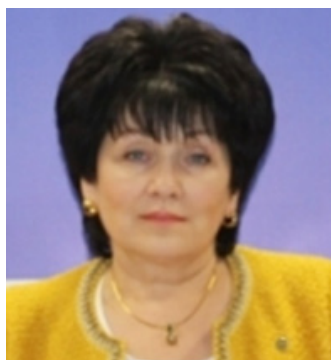
informației cuprinsă în raport, precum și din alte studii și evaluări disponibile, astfel încât politicile publice noi să fie bazate pe evidențe și să răspundă necesităților tuturor membrilor societății, inclusiv, a grupurilor de populație considerate a fi cele mai vulnerabile.

Raportul analizează impactul pandemiei de COVID-19 prin prisma a 7 grupuri vulnerabile: copii și tineri; gospodării sărace; femei vulnerabile; tinerii NEET; migrații întorși în țară; persoane în etate; liber profesioniști, precum și a 7 sectoare socio-economice: comerțul angro și cu amănuntul cu produse alimentare; transport și logistică; HORECA; industria ușoară; sănătate; educație și agricultură descriind situația la zi conform datelor statistice disponibile pentru trimestrul II, 2020, inclusiv evoluția sectoarelor menționate în ultimii 5 ani.

Ziua Științei, 2020 - „Eroii noștri – Oamenii de Știință”

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării cu suportul Uniunii Europene a organizat, recent, cea de-a X-a ediție a „Zilei Științei”. Evenimentul s-a desfășurat în format online cu genericul „Eroii noștri – Oamenii de Știință” și a avut ca scop creșterea interesului populației de toate vârstele față de activitățile de cercetare și inovare.

Ministrul Educației, Culturii și Cercetării, Lilia Pogolșa, a adresat un mesaj de felicitare oamenilor de știință din Republica Moldova. În mesajul său, oficialul a afirmat că cercetarea și inovarea reprezintă motorul creșterii economice și generatorul de soluții pentru depășirea provocărilor cu care se confruntă societatea.

Știința ne furnizează cunoștințele și soluțiile necesare în cazul unor probleme urgente și, în acest con-

text, dorim să menționăm efortul, implicarea și dăruirea oamenilor de știință atât din Republica Moldova, cât și din toată lumea, în căutarea soluțiilor în vederea depășirii lor.

Prin Programul Național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și-a stabilit obiective ambițioase. Pe de o parte, din punct de vedere financiar, împreună cu sectorul privat, ne propunem să creștem cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare. Pe de altă parte, intenționăm să facem cunoștințele mai eficiente, transformând ideile în inovații care au succes la nivel mondial și de care beneficiază oamenii. Pentru a face acest lucru, susținem idei creative, excelența în cercetare și un transfer eficient de noi descoperiri și tehnologii în practică, a menționat ministra.

Domeniile cercetării și inovării au nevoie de tineri, de tineri bine pregătiți. Pregătirea începe încă din ciclul primar, când copiii au o curiozitate debordantă, când sunt incitați să se apropie de roboți, de programare, de știință. Astfel, susținerea modernizării și dotării laboratoarelor de cercetare este esențială și ne propunem

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII

s-o asigurăm prin atragerea unei finanțări corespunzătoare.

Cu mesaje de felicitare în adresa comunității științifice din Republica Moldova au venit și E. S. Peter Mihalko, Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova, Signe Ratso, directorul general adjunct al Direcției Generale pentru Cercetare și Inovare din cadrul Comisiei Europene și Ion Tighineanu, președintele Academiei de Științe a Moldovei.

În semn de înaltă recunoștință și apreciere a activității prodigioase și a contribuției substanțiale la dezvoltarea științei, promovarea rezultatelor remarcabile

în domeniile cercetării și inovării, precum și cu ocazia Zilei Științei, cercetătorilor științifici le-au fost oferite Diplome de onoare ale Guvernului și Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

În cadrul evenimentului cele 36 de instituții din domeniile cercetării și inovării au prezentat mostre expoziționale din diferite domenii, experimente interactive, cărți științifice rare, echipamente științifice, brevete de invenții, complexul de sere ale Grădinii Botanice etc.

Menționăm că „Ziua Științei” a fost instituită în Republica Moldova prin Hotărârea Guvernului nr. 1083/2010, fiind organizată în contextul Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare, care a fost proclamată la 2 noiembrie 2001, în cadrul celei de-a 31-a sesiuni a Conferinței generale a UNESCO.

Secretarul de stat în domeniul educației, Natalia Grîu, a participat la reuniunea miniștrilor educației statelor-membre ale Procesului de Cooperare pentru Țările din Europa de Sud-Vest (SEECP).

În cadrul Reuniunii au fost puse în discuție subiecte ce țin de acțiunile întreprinse în domeniul educației în perioada pandemiei COVID-19.

În cadrul evenimentului secretarul de stat în domeniul Educației Natalia Grîu a vorbit despre principalele provocări pe care le tranzițiază sistemul educațional din Republica Moldova în

această perioadă, dar și despre măsurile pe care le-a întreprins Ministerul Educației, Culturii și Cerce-

Acțiuni întreprinse în domeniul educației în perioada pandemiei COVID-19

tării pentru a depăși aceste provocări: asigurarea cu tehnică de calcul și internet a elevilor și cadrelor didactice, organizarea cursurilor de formare profesională privind implementarea tehnologiilor informaționale în educație, elaborarea documentelor normative privind relansarea procesului educațional în siguranță în noul an de studii etc.

Oficialul a menționat că, în condițiile actuale, schim-

bul de experiență trebuie să continue, astfel încât bunele practici din alte țări să fie împărtășite la nivel internațional.

Menționăm că reuniunea miniștrilor educației SEECP a fost organizată de Ministerul Educației al Republicii Turcia, care deține președinția la această organizație internațională regională.

Sursa: Serviciul de presă MECC

CORRESPONDENTUL: În calitate de primar al satului Sireți lucreți și la teza de doctorat. În cercetarea pentru teză faceți referiri și la activitatea practică din administrarea publică locală?

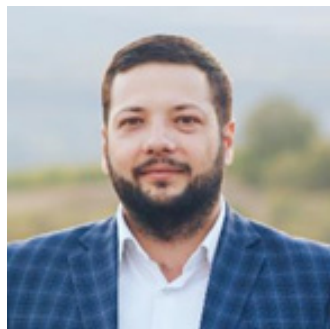
Leonid BOAGHI: Sunt două lucruri foarte utile – cercetarea și practica, pe care, îmbinându-le constructiv, obții rezultate bune și în activitatea primăriei și la teza de doctorat. Cu toate că de multe ori nu prea reușesc să dedic timp lunar pentru această lucrare științifică, la care țin foarte mult. Oricum, pentru mine rămâne o prioritate. Tema tezei de doctorat se bazează pe reforma instituțională a administrației publice locale, exact tema care mă frământă deja de mai mult de 5 ani de activitate în cadrul APL. Suntem departe de autonomia locală care este prevăzută și garantată de stat, constituție și multe acte legislative, problemă, la care fac referire și în proiectul tezei de doctorat la care lucrez foarte mult, în baza practicii de lucru zilnică din cadrul primăriei Sireți. După 4,5 ani de activitate în calitate de viceprimar și deja un an de activitate în calitate de primar, am acumulat suficientă experiență ca să pot cerceta tema dată și să vin cu soluții concrete pentru îmbunătățirea situației.

COR.: Care este strategia de dezvoltare a satului, ce proiecte mai de valoare au fost implementate, la ce proiecte lucrați acum?

L. B.: Strategia de dezvoltare a localității este foarte simplă aparent – atragere de fonduri în toate domeniile posibile: infrastructură, dezvoltare economică, dezvoltare socială, mediu, climă, agricultură etc. Dar pentru a obține rezultate semnificative este nevoie de ceva mai mult decât o strategie. Este nevoie de o echipă puternică, motivată, care de multe ori lucrează necondiționat și peste program. Este nevoie de un plan cu priorități

Strategia primăriei prin cercetare și practică

Interviu realizat cu **Leonid BOAGHI**, primar al satului Sireți, raionul Strășeni, doctorand la Academia de Administrare Publică.

pe ani și cu devize sau sume estimative de implementare și, evident, de o cunoaștere foarte bună a domeniului de elaborare a proiectelor și atragerea investițiilor. Ca și priorități în strategia noastră sunt sistemul de evacuare a apelor uzate, construcția drumurilor și iluminatul stradal, dar nu uităm de mediu, educație și climă. În prioritizarea acțiunilor noastre ne conducem și de opinia locuitorilor localității Sireți. Într-un sondaj, recent organizat cu suportul NDI, din peste 300 de respondenți, circa 82% au optat pentru construcția sistemului de evacuare a apelor uzate în sat. La moment, lucrăm și la acest capitol, fiind la faza de proiectare tehnică/proiectul de execuție.

Actualmente, lucrăm la un proiect transfrontalier privind construcția unei porțiuni de drum care va face legătura între satul Sireți și traseul internațional M5. Această porțiune de drum face legătură între mai multe trasee internaționale, astfel, oferind acestui proiect un interes regional sau chiar național.

De asemenea, avem în curs de implementare:

- Extinderea grădiniței nr. 2 din satul Sireți. Proiect pornit în 2019 cu suportul Guvernului, care prevede extinderea bucătăriei, sălii de sport/festivități și două grupe de copii. În 2019, a fost organizat tenderul, iar acum am identificat circa 900 000 de lei din bugetul local pentru continuarea acestuia. Suma

totală a proiectului este de 2,4 milioane de lei;

- „Dezvoltarea zonei de agrement prin amenajarea unui teren de sport pentru tineri în sectorul locativ „La lac”, finanțat de primăria Sireți împreună cu diaspora/băștinașii, Guvernul Republicii Moldova prin BRD și Guvernul Elvețian prin intermediul PNUD Moldova (MiDL II). Scopul proiectului este amenajarea spațiilor de odihnă și sport și îmbunătățirea condițiilor de recreere pentru băștinașii din s. Sireți;

- „Modernizarea serviciului public de întreținere a drumurilor locale și spațiilor verzi”. Proiectul prevede procurarea unui tractor multifuncțional (cu 8 utilaje adăugătoare) pentru întreținerea drumurilor locale și alte lucrări de gospodărie comunală. Scopul proiectului este modernizarea serviciilor publice locale prin crearea serviciului permanent de întreținere a drumurilor, implementarea sistemului de masuri pentru întreținerea drumurilor locale atât din intravilan cât și extravilan, deszăpezirea străzilor și crearea accesului pe timp de iarnă etc. Suma proiectului este de circa 1 200 000 de lei, finanțat de AIPA în proporție de 75% și primăria Sireți cu 25%.

- Am devenit parteneri și a Programului Comunitatea Mea (CM), finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), proiect menit să consolideze capacitățile APL în patru domenii de colaborare: îmbunătățirea accesului și calității serviciilor publice, implicarea cetățenilor în activitatea autorităților locale, avansarea reformei de descentralizare, creșterea veniturilor locale și îmbunătățirea managementului financiar.

Totodată, am trecut etapa de precalificare la Programul „Mă Implic” și ne pregătim de următoare rundă. Mai imple-

mentăm alte inițiative locale, lucrări de pavare, reparații de drumuri, amenajări a teritoriului și implementăm patru mini granturi, două dintre ele fiind finanțate prin cadrul Grupului de Acțiune Locală „Bazinul Lacului Ghidighici”

COR.: Cum asigurați transparența activității primăriei, a consiliului local, consătenii, agenții economici conlucrează cu primăria, se implică în realizarea planurilor de dezvoltare a localității?

L. B.: Transparența activității primăriei și a consiliului local o asigurăm prin intermediul mai multor instrumente - social-media, anunțuri, platforma acte locale.gov.md, adunări tematice și sectoriale cu locuitorii, facebook, pagina web oficială etc. Conlucrarea cu agenții economici dar și cu alți actori comunitari ne străduim să o menținem permanent, deși apar și aici probleme. În ultima perioadă, atestăm o implicare și deschidere mai mare a agenților economici în realizarea planurilor de dezvoltare a localității, iar migranții băștinași, care se întorc acasă tot mai des, vin la primărie pentru a obține o consultație pentru inițierea unei afaceri.

Nu este deloc ușor ați îndeplini funcția de primar și a lucra asupra tezei de doctorat. Dar, în același timp, este un mare avantaj când îmbini teoria cu practica. După susținerea tezei de doctorat planific să studiez tema și în continuare. Mi-aș dori să fac studii și să-mi consolidez cunoștințele în domeniul securității naționale și managementului proiectelor ca să-mi aduc modesta contribuție la dezvoltarea durabilă a întregii țări.

**Interviu realizat de
Ion AXENTI**

Specialiștii din domeniul achizițiilor publice instruiți gratuit de către I.P. „CTIF”

25 de specialiști din domeniul finanțelor publice au participat la instruirea „Achiziții publice” desfășurată de către Centrul de instruire în finanțe din cadrul Instituției Publice „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”. Evenimentul a avut loc online, în perioada 11-12 noiembrie la inițiativa Ministerului Finanțelor.

Formatorul cursului, dar și Șeful Direcției achiziții publice din cadrul Ministerului Finanțelor, Sergiu Căinăreanu, a calificat instruirea drept una necesară și aplicabilă în activitatea

reprezentanților domeniului de achiziții.

„Consider că această instruire a fost una foarte utilă, odată ce, în calitate de formator, m-am axat nu pe transmiterea actelor normative în vigoare, ci pe formarea competențelor în domeniul procedurilor de achiziții. Le sugerez tuturor celor care activează în domeniul achizițiilor publice să participe la următoarea instruire pentru a excela profesional și pentru a evita erorile care, adesea, din păcate, însoțesc procesul de achiziții”.

Cu feedback pozitiv

au revenit și participanții la instruire, care s-au arătat entuziasmați de congruența cursului raportat la activitatea de zi cu zi a acestora.

„Exemplele oferite în cadrul instruirii m-au ajutat să fiu mai aproape de rezultatele dorite. Analizând erorile ce se fac, per general, reușim să le evităm în activitatea noastră”.

„Nu dețin experiență în domeniul achizițiilor, însă formatul instruirii a fost unul suficient de detaliat pentru a obține răspunsuri la întrebările ce le aveam, iar materialul îmi va deveni un suport de reper și pe viitor”.

„Cursul a fost unul concret, fără informații generalizate. Am primit recomandări și soluții colegiale importante, cu trimiteri la acte normative despre care nu știam multe. Personal

calific acest curs drept unul eficient, căci am adresat și întrebări problematice, definitorii pentru APL-ul pe care-l reprezint, am primit răspunsuri competente din partea formatorului. La fel de util a fost și segmentul cursului care s-a referit la planul de achiziții, care este o chestiune destul de delicată”.

Instruirea s-a desfășurat pe durata a 8 ore și a fost gratuită pentru toți reprezentanții domeniului de achiziții publice, fapt datorat suportului Ministerului Finanțelor.

Următorul curs de instruire cu subiect va avea loc în 2021.

Renata ATAMUSOV,
formator la Centrul
de instruire
în finanțe al CTIF,
doctorandă AAP

Consiliul Raional Leova, în cooperare cu Agenția de Dezvoltare Regională Sud, cu primăria orașului Leova, au organizat evenimentul de lansare a lucrărilor de construcție pentru proiectele finanțate de Uniunea Europeană, privind extinderea sistemului de canalizare și de eficiență energetică a Liceului Teoretic „Constantin Spătaru” din orașul Leova. În cadrul evenimentului au participat conducerea raionului Leova, primăria orașului Leova, reprezentanți ai delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, Ambasadei Germaniei în Republica Moldova, Agenției Germane de Cooperare Internațională, Agenției de Dezvoltare Regională Sud, în frunte cu directorul Maria Culeșov.

Pe parcursul lucrărilor de construcții în proiectele susmenționate sunt prevăzute o serie de măsuri de modernizare. Astfel, eficiențizarea energetică a Liceului Teoretic „Constantin Spăta-

ru” din orașul Leova va include reparația acoperișului, izolarea pereților clădirii, înlocuirea geamurilor, reabilitarea sistemului de încălzire, asigurarea cu apă caldă și rece în robinetele școlii și renovarea blocurilor sanitare ale instituției. Valoarea totală a proiectului - Eficientizarea energetică a Liceului Teoretic „Constantin Spătaru” - constituie 53 milioane de lei, dintre care Consiliul raional Leova, în calitate de cofinanțator, a contribuit cu suma de 500 mii de lei, precum și primăria orașului Leova. Urmare a investiției și lucrărilor efectuate cei peste 50 de angajați ai instituției și peste 650 de elevi se vor bucura de condiții bune de lucru și studii.

Proiectul „Extinderea sistemului de canalizare în orașul Leova” va cuprinde un sistem centralizat de canalizare de circa 13,5 km, la

Proiecte sociale, finanțate de Uniunea Europeană, în raionul Leova

care vor fi racordate 717 gospodării din orașul Leova, iar valoarea totală a proiectului constituie 47 milioane de lei.

În cadrul proiectului „Modernizarea serviciilor publice locale”, implementat de către Agenția Germană de Cooperare Internațională, cu finanțare din fondurile Uniunii Europene, localitățile raionului Leova au beneficiat de proiecte de infrastructură cu o valoare totală de peste 5 milioane de euro, ceea ce pentru raionul Leova constituie o sumă imensă.

Proiectele menționate sunt implementate în cooperare cu proiectul „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova”, gestionat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ Moldova), în parteneriat cu Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM) și sprijinit financiar de Guvernul Germaniei.

Ilie CONDREA,
șef Direcție economie,
CR Leova

Documentele de arhivă ale primăriilor – sursă importantă pentru studierea istoriei localităților

Istoria noastră se proiectează mai mult în viitor decât în trecut. E bine să ne dăm seama de puterile potențiale care ne zac în suflete – vulcani în fundul mărilor.

Lucian BLAGA

Începutul istoriei orașelor și satelor noastre se ascunde în negura vremurilor. Localitățile sunt, de obicei, amintite în diferite izvoare istorice din care se poate stabili aproximativ vechimea așezării. Pentru o parte dintre localitățile municipiului Chișinău date istorice ne poate furniza documentele Prefecturii județului Lăpușna, care păstrează monografiile unor localități, precum ar fi Cricova, Durlști, Sângera, Vadul lui Vodă, Băcioi, Bubuieci, Budești, Ciorescu, Colonița, Grătiești, Trușeni.

În fondurile Direcției de arhivă Chișinău sunt transmise la păstrare de stat documentele primăriilor localităților din componența municipiului Chișinău: orașele Codru, Cricova, Durlști, Sângera, Vadul lui Vodă; comunele și satele Băcioi, Bubuieci, Budești, Ciorescu, Colonița, Cruzești, Ghidighici, Grătiești, Stăuceni, Tohatin și Trușeni.

Documentele acestor localități reprezintă un tezaur ce reflectă istoria localităților, a instituțiilor și întreprinderilor, începând cu anul 1944 (documente ale unor localități), dar, mai cu seamă, perioada de după 1978 și până astăzi.

După organizarea primelor alegeri în Sovietele locale de deputați ai oamenilor muncii, au fost constituite organele puterii locale, iar, în paralel, au fost formate structurile și organizațiile economice, financiare, juridice, socio-culturale, obștești etc.

Documentele primăriilor din perioada postbelică reflectă procesul sovietizării în toate localitățile Moldovei Sovietice. Aceste documente sunt: procese-verbale ale

sesiunilor Sovietelor locale de deputați ai oamenilor muncii, deciziile Sovietelor locale de deputați ai oamenilor muncii, documentele anexate la ele, registrele de evidență a deciziilor Sovietelor locale de deputați ai oamenilor muncii, dispozițiile Comitetelor executive ale Sovietelor locale de deputați ai oamenilor muncii, planurile de activitate ale Comitetelor executive ale Sovietelor locale de deputați ai oamenilor muncii, bugetele anuale aprobate, schemele de încadrare și developele de cheltuieli, dările de seamă anuale privind executarea bugetului.

Procesul sovietizării presupunea și procesul de rusificare a moldovenilor. Acest proces era asigurat de lucrările de secretariat care se țineau în limba rusă.

Documentele de arhivă de la sfârșitul anilor 40 – începutul anilor 50 ai secolului XX reflectă procesul de colectivizare a agriculturii. Acest proces își găsește reflectare în procesele-verbale ale adunării colhoznicilor, procesele-verbale ale cârmuirii, în rapoartele anuale etc.

Documentele (planurile de acțiuni, planurile dezvoltării urbanistice etc.) perioadei anilor 50-60 ai secolului XX reflectă tendințele evoluției localității. Sovietele locale planificau creșterea ascendentă a economiei gospodăriei, adoptau procesele-verbale de recepție a edificiilor: școli, cămine culturale, clădirile întreprinderilor, magazine etc.

Documentele anilor 70-80 ai secolului XX reflectă procesele de stagnare economică, rapoartele statistice sunt întocmite la comandă,

având drept scop preamărirea realizărilor economiei naționale, începând de la nivelul local. În această perioadă, au avut loc schimbări esențiale în evoluția social-economică a localităților. Aceste schimbări au fost considerate a doua colectivizare. În aparență, aceste transformări se desfășurau în mai multe direcții - lărgirea și consolidarea relațiilor de producție dintre diferite gospodării, crearea întreprinderilor intergospodărești, transformarea colhozurilor în sovhozuri. Într-un cuvânt, are loc procesul de socializare de mai departe a agriculturii, dezvoltarea în cadrul ei a sectorului socialist de stat. Analizând rapoartele anuale ale gospodăriilor agricole, conchidem că avea loc procesul dezvoltării intensive - la fiecare rublă investită în agricultură la începutul anilor 60 se obținea producție (pe hârtie) în valoare de 13,5 ruble. În realitate, dezvoltarea extensivă a condus la degradarea agriculturii.

Procesele social-economice din anii '80, schimbările calitative în organizarea social-politică a societății, lupta cu falsificările în rapoartele economice, începutul crizei economice s-au răsfrânt și asupra elitei culturale din societate. Elita pledează pentru renașterea națională, pentru limbă, alfabet etc. Procesul renașterii naționale ia amploare și în suburbiile Chișinăului. Aces-

te frământări își găsesc reflectare în procesele-verbale ale organizațiilor primare ale Frontului Popular.

Un capitol aparte îl reprezintă procesele ce au avut loc după proclamarea independenței Republicii Moldova, pe de o parte, procesele renașterii naționale, pe de altă parte, criza economică, distrugerea iresponsabilă a industriei și agriculturii, privatizarea ilicită a patrimoniului de un grup restrâns de oameni (la nivel global și la nivel local), sărăcirea în masă.

Anul 1992 este anul grelelor încercări prin care au trecut cetățenii Republicii Moldova. Acest an a intrat în istorie ca anul războiului pentru independență și integritate teritorială a țării. După conflictul din stânga Nistrului, participanții s-au reunit în asociații obștești. Practic, în fiecare sector al municipiului Chișinău sunt asemenea asociații. Documentele reflectă activitatea privind educația patriotică promovată de membrii asociațiilor.

Direcția de arhivă Chișinău, deținând documentele primăriilor, oferă cercetătorilor posibilitatea de a studia documentele. În rezultatul cercetării documentelor primăriei Cricova, cercetătorul, doctorul în istorie Petru Furtună a realizat un studiu monografic privind istoria localității și a Combinatului de Șampanie „Cricova”. Un alt studiu monografic fost realizat privind istoria satului Ghidighici.

Astfel, vorbind despre menirea arhivelor ca memorie colectivă a umanității, conchidem valoarea inestimabilă a patrimoniul dobândit de la strămoși ca să ne cunoaștem cine am fost, cine suntem și încotro mergem.

Nicolae STEFANOV,
specialist principal,
Direcția de arhivă
Chișinău

Noi vestigii arheologice pentru Muzeul de Istorie, Etnografie și Arte din Cimișlia

În toamna acestui an, Muzeul de Istorie, Etnografie și Arte din Cimișlia s-a îmbogățit cu un exponat unicat, ce are o vârstă de peste șase milenii. Este vorba de un ulcior găsit în urma săpăturilor arheologice, efectuate în anul trecut la marginea acestei localități, în partea de nord. Doi reprezentanți ai Agenției Naționale de Arheologie, Sergiu Popovici și Ion Ciobanu, au transmis în dar Muzeului de Istorie, Etnografie și Artă din Cimișlia și alte obiecte deosebit de valoroase. Sergiu Popovici consideră că Cimișlia, pentru a atrage cât mai mulți turiști, ar trebui să se concentreze pe săpăturile arheologice din preajma orașului. Potrivit savanților, aici sunt încă zeci de tumuluri necercetate de arheologi. Iar dacă mai ținem cont de faptul că pe teritoriul raionului Cimișlia trece Valul lui Traian de Sus, dezvoltarea turismului devine o necesitate stringentă pentru localnici.

Alexandru Bulai, directorul Muzeului de Istorie, Etnografie și Arte din Cimișlia, nu fără mândrie în glas,

ne-a comunicat că arheologii au mai oferit în dar muzeului de la Cimișlia exponate cu o vechime și mai mare – de peste șase mii de ani, descoperite, de asemenea, în urma unor săpături pe teritoriul acestui raion.

Alte morminte, care au peste 4000 de ani, au fost găsite de muncitorii care lucrează la drumul național, pe tronsonul dintre localitățile Cimișlia și Porumbreni. Ar-

heologii au stopat lucrările și, fără a sta mult pe gânduri, au început cercetările. Se consideră că mormintele aparțin unor comunități de păstori care au locuit aici, în lunca Cogâlnicului, iar prezența lor nu este una întâmplătoare, întrucât condiții prielnice de trai, mai ales, în ceea ce privește activitatea economică din acea perioadă – păstoritul. Con-

form directorului adjunct al Agenției Naționale Arheologice, Sergiu Popovici, pe lângă morminte, au fost descoperite și alte lucruri.

Aceste vestigii arheologice din adâncurile veacurilor vor completa treptat tezaurul arheologic al Muzeului de Istorie, Etnografie și Arte din Cimișlia.

reamintim în context, că Muzeul de Istorie, Etnografie și Artă din Cimișlia a fost amplasat într-o clădire renovată, care inițial a fost un conac boieresc, construit la începutul secolului trecut.

În diferite perioade clădirea, în care se află actualul muzeu de la Cimișlia, a găzduit mai multe instituții de menire socială, iar în ultimii ani a ajuns într-o stare deplorabilă. Din inițiativa autorităților locale, începând din anul 2012, edificiul a

fost supus unei reparații capitale în valoare de 1,2 mln de lei. Totodată, construcții au avut sarcina să păstreze elementele de epocă ale clădirii.

Potrivit directorului Muzeului Alexandru Bulai, instituția și-a propus să contribuie la dezvoltarea infrastructurii turistice din regiune, creând în cadrul muzeului un teatru popular, un ansamblu vocal-instrumental și o colecție de măști. „Cu susținerea populației am reușit colectarea a peste 400 de relicve ce sunt deja expuse, iar alte circa două mii de materiale rămân în așteptarea pregătirii celorlalte spații ale viitorului complex muzeistic din Cimișlia”, a menționat Alexandru Bulai.

În prezent, în Republica Moldova sunt înregistrate peste 170 de muzee de istorie, etnografie și artă.

Ion CIUMEICĂ

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADICA - șef secție

Ion AXENTI - specialist principal

Ana-Laura PAȘNIC - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA NOASTRĂ:

MD 2070

mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.
Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Bun de tipar 30.11.2020

Tipar executat la Universitatea de Stat din Moldova

CONTACTE:

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Tel: 0- 22- 28-40-78

